

Historie obce Dasný

Obec Dasný leží 7 km severozápadním směrem od Českých Budějovic v nadmořské výšce 385 m. n. m. V letech 1850 – 1880 patřila pod správu obce Bavorovice, v letech 1880 – 1976 byla samostatná, od roku 1976 do roku 1990 patřila pod Čejkovice. Od roku 1990 má samosprávu.

Nejstarší nálezy z blízkého okolí jsou pazourkové nástroje ze starší a střední doby kamenné (9 000–6 000 př. Kr.). Bylo to v době, kdy byla velmi hustě osídlena oblast západní brány Českobudějovické pánve. Zde byly objeveny první osady nejstarších rolníků kultury s lineární keramikou (asi 5 500–4 500 př. Kr.). Okolí dnešní Hluboké nad Vltavou bylo trvaleji osídleno též ve starší době bronzové (asi 1 900–1 400 př. Kr.), o čemž svědčí mohylová pohřebiště „U Janečka“ či „V Tolomech“ v jižní části Staré obory.

Ve 3. století př. Kr. začali do zdejší oblasti pronikat Keltové. Rozsáhlé keltské sídliště z 1. století př. Kr. bylo objeveno při stavbě nákupního centra Globus. V době římské (0–400 po Kr.) opanovali prostor Germáni. Od počátku doby hradištní (asi 600–1 200 po Kr.) vstoupili na toto území Slované.

Dnešní obec Dasný má pravidelný půdorys s obdélnou návsi, dokládající promyšlené založení během vrcholné kolonizace, nejspíš ve 13. století. Vesnice tehdy vznikla na území patřící přímo českému králi, jak tomu nasvědčuje původní německý název Kronfeller, který by se dal přeložit jako Korunní Vrbné. Původ českého jména není zcela zřejmý. V nejstarších dokladech se objevuje ve tvaru Deštné, který byl později zkomolen. První písemná zmínka o Dasném pochází z roku 1418.

Osada náležela ke královskému hradu Hluboká, ale v blíže neznámé době byla rozdělena. Menší části patřily ke statkům v Dubném a Habří a poddanské usedlosti na jižní straně návsi získaly do svých rukou vladykové z Dívčic. Ti je drželi až do poloviny 16. století. V listopadu roku 1550 koupilo tuto část královské město České Budějovice. Jednalo se o šest poddanských usedlostí, na nichž tenkrát hospodařili Linhart, Urban, Klouda, Khufischer, Michal a Mikeš. Hospodařili na severní straně návsi zůstali hlubockými poddanými.

Vlastnická práva ke statkům a lidem z Dasného uplatňovala nižší šlechta sídlící na tvrzi v Dubném. Její majitel Oldřich Roubík zemřel před rokem 1483. Majeetek, tj. tvrz v Dubném, díl Branišova, polovina obce Dasný a jeden dvorec ve Slavči připadl králi, který je

věnoval Jindřichu z Hradce.

Roku 1567 Anna, manželka Jindřicha Ojíře z Protivce, bydlící na tvrzi v Dubném, zdělila některé rybníky, poddané v Branišově, Dasném a Blanském.

Stál zde také svobodný dvorec, jehož majiteli byli postupně tito vlastníci: Wels Fabian z Welsenburga, měšťan budějovický, potom Matěj Jiskra, po něm Mikuláš Mareš. V roce 1528 získal dvorec Hynek Řepický i Dívčický ze Sodoměře a potom Kašpar Doudlebský ze Šterneků. Koncem 16. století byli majiteli Býšovci z Býšova. Rytíř Jan mladší z Býšova se roku 1615 přestěhoval do Dasného, když kvůli dluhům musel prodat svou tvrz u Týna. Za stavovského povstání se však připojil ke vzbouřeným stavům, prováděl výzvědnou činnost ve prospěch Mansfeldova vojska a ještě před bitvou na Bílé hoře ho za to stihl trest v podobě ztráty majetku. Zabavený dvůr v roce 1627 vlastnil oficír Matěj Šteftanič a v roce 1630 ho don Baltazar Marra-das připojil k hlubockému panství. Dvůr byl později rozdělen pěti rodinám: Brabců, Pavlíčků, Radouchů, Filipů a Krejčů. S přibýváním rodinných členů se majetek dále drobil na další rolnické usedlosti: Němců, Krilů, Kasků, Kalistů, Zimandlů, Pártlů. Později přibýly ještě čtyři menší rolnické usedlosti: Návarů, Václů, Tintíšků a Marků. V době poddanské stávalo zde tedy 16 rolnických usedlostí z nichž čísla 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 a 10 patřila k Českým Budějovicím a ostatní čísla (1, 11, 12, 13, 14, 15 a 16) ke Hluboké.

Při popisu panství Českobudějovického roku 1654 byla ves Dasný popsána takto:

Sedláci:

- Vavřinec Paulů s 80 strychy (22,8 ha), vyhořel počátkem roku 1670
- Urban Pártl s 50 strychy (14,25 ha)
- Marek Voráček s 20 strychy (5,7 ha), též vyhořel roku 1670

Pusté selské grunty:

- Dvořákovský se 40 strychy (11,4 ha)
- Zikmundovský s 20 strychy (5,7 ha)
- Hanušovský se 40 strychy (11,4 ha)
- Nečudovský – domek a zahrada

Část vsi patřící k městu Budějovicím:

Sedláci:

- Vavřinec Filip se 45 strychy (12,825 ha)
- Urban Radouch s 30 strychy (8,55 ha)
- Linhart Grill s 45 strychy (12,825 ha)
- Valentin Grogerbauer s 30 strychy (8,55 ha)
- Matěj Raduch se 45 strychy (12,825 ha)
- Lukáš Pavlíček s 30 strychy (8,55 ha)

Dále zde byla ještě zahrada a domek Matěje Raducha, který domek pronajímal podruhům. Grunt Grillů byl značně velký, bývala zde hospoda pro formany jezdicí po silnici k Vodňanům. V písemnostech se grunt nazýval „Grillenhof“. Stála zde též kovárna. Komise popisující panství usoudila, že si všichni dobře stojí, půda je pšeničná a žitná.

Dasný pak zůstávalo tzv. dílčí vsí se dvěma vrchnostmi až do poloviny 19. století. Právní postavení budějovických poddaných se poněkud lišilo od hlubockých, z čehož (a nejen z toho) vyplývaly občasné vzájemné konflikty, které musely být řešeny ve vrchnostenských kancelářích. Že dasenští nebývali zrovna neviňátka, svědčí zprávy o přepadávání formanů, jedoucích po důležité obchodní cestě směr Hluboká – České Budějovice. Číhali na ně prý u kamenného mostu přes Soudný potok u Bavorovic.

Rozdělení vesnice na budějovickou jižní a hlubockou severní část jakoby ještě zdůraznila nová císařská silnice do Vodňan vystavěná ve dvacátých letech 19. století, která úhlopříčně prořezala náves a narušila její klid.

Příklady dobových názvů pozemků: Na drahách, U sirotčího, Sady Zahrady, loučka, Za louží, U hájů, Díly, Palouky, V borku, U sosen, V Capichu, Přední a Prostřední bor, Klíny, V rajlochu, U lípy, U bucht, U luhovce, U Přední a Zadní lípy, Na šmatlavej, U rybníčka. Matriční zápisy jsou vedeny jednak u Hosína, kde začínají matriky od roku 1599, část pak u Pištína, ale možná také, že byly vedeny u farních kostelů na Pražském předměstí v Českých Budějovicích u sv. Prokopa nebo u sv. Jana Křtitele. Ovšem tyto knihy se nedochovaly.

Nejstarší jména osadníků vyskytujících se hned po zřízení fary v Hluboké roku 1786, která dodnes na osadě trvají jako pravá příjmení a nebo „po místě“

(Ambrož od roku 1823, Brabec – 1796, Dudák – 1817, Pártl – 1800, Filip – 1787, Gril – 1842, Hoch – 1794, Hons – 1828, Kalista – 1785, Krejčí – 1786, Kril – 1789, Kaska – 1796, Marek – 1783).

V roce 1720 odváděl ze vsi Dasný Pavlíček desátek, což se rovnalo dvěma pytlům žita a dvěma pytlům ovsa.

Pro lepší orientaci a identifikaci zavedla Marie Terezie patentem z roku 1770 číslování domů, což spadalo do tzv. „tereziánských katastrů“ (soupisy půdy, domů a obyvatel).

Neméně důležité bylo zavedení všeobecné vzdělávací povinnosti pro chlapce i dívky z roku 1774. Děti docházely původně na Hlubokou, po roce 1815 měly navštěvovat školu v Čejkovicích, ale rodiče to z velké části odmítali. Ve druhé polovině 19. století chodili někteří žáci na Hlubokou, jiní do Českého Vrbného. Samostatná obecná škola v Dasném byla otevřena 1. ledna 1888 v nové budově postavené roku 1887 podle plánů stavitele Norberta Bendíka.

Uprostřed návsi stojí novorománská kaple sv. Jana Nepomuckého. Kapli postavili dasenští občané společným nákladem. Podnět ke stavbě dali manželé Jan a Jana Brabcovi. Stavělo se v letech 1869 – 1870. Vysvěcení proběhlo 6. června 1870. Na návsi najdeme několik památek lidové architektury (selské baroko), například stavení číslo popisné 2, 4, 6 a 12. V severozápadní části vesnice za rybníčkem se nachází roubená chalupa s omazánkou v tzv. kožichu (číslo popisné 13).

Lidé a domy:

Rok 1840 – 22 domů – 139 obyvatel

Rok 1910 – 38 domů – 259 obyvatel

Rok 2001 – 88 domů – 230 obyvatel

Změny v životě lidí pomalu odstartovaly revoluční události roku 1848, kdy bylo zrušeno poddanství. Lidé již nebyli tolik vázáni na půdu. Roku 1870 založil Philip Stein poblíž Vondrova továrnu na sudy, která zaměstnávala i dasenské občany. Rozvoj železniční dopravy taktéž zajišťoval obživu nemnoha lidem z Dasného.

V roce 1896 byla vystavěna v obci nová budova pro druhý hostinec s velikou zahradou. První hostinský byl Krejčí. Stávající hostinec měl Kalista (U Legátů) v domku č. p. 23. Pro ochranu před ohněm byl roku 1897 založen Sbor dobrovolných hasičů. V tomtéž roce byl na neúrodných písčitých pozemcích okolo Bezdřeva vysázen les.

Z 38 popisných čísel v roce 1910 bylo 16 rolnických statků, 17 chalup, 2 hospody, 1 kovárna, 1 pazderna a 1 škola.

V pazderně bydlel obecní slouha, který mimo pasení hus byl též ponocným, polním a lesním hlídačem.

I když v 1. světové válce nikdo z Dasného nepřišel o život, tíha válečných útrap v podobě zvýšených odvodů zemědělských produktů velmi znepríjemňovala lidem život.

Od září 1929 do ledna 1930 byla obec elektrifikována. První asfalt byl položen na státní silnici přes Dasný roku 1932. V tomto roce byly v Dasném otevřeny také 2 obchody se smíšeným zbožím, a to u Legátů a Vonášků. Hospodářská krize těchto let si vybrala daň v podobě 10 nezaměstnaných.

Z přírodních zajímavostí můžeme upozornit na pozorování polární záře 25. ledna 1938.

Po druhé světové válce se lidé ani nestačili nadechnout a už tu byl komunistický „Vítězný únor“. V roce 1950 bylo napočítáno 63 obytných domů. Mnoho rodin se odstěhovalo do pohraničí. Václav Krejčí raději nechává hostinec státu, potažmo obci. Jeho matka ještě nějaký čas proti tomu bojuje, ovšem marně. Přes různé přesvědčovací akce k založení JZD prozatím nedošlo.

V březnu 1955 za spoluúčasti všech občanů došlo k úpravě návsi. Na návsi byly místo hlohů vysázeny švestky v počtu 100 kusů. Návěs byla upravena a byly vyštěrkovány vjezdy do statků.

Po vyvlastnění zemědělských usedlostí V. Pavlíčka, J. Růžičky a V. Šímy a po neustálých přesvědčovacích akcích bylo v březnu 1956 založeno jednotné zemědělské družstvo. V tomtéž roce i základní organizace Československého svazu mládeže. Koncem roku se z Legátů smíšeného zboží a hospody stala prodejna Jednoty. Dne 22. 2. 1961 se Dasenské JZD sloučilo s Čejkovicemi a dostalo název „Nový směr“.

V roce 1963 žilo v obci 189 obyvatel v 54 obydlených domech. V letech 1963–1970 se postupně budovalo rekreační zařízení „Bezdvřev“.

Na západní straně obce byl postaven vepřín. Roku 1965 byla provedena regulace Dehtářského potoka, který tvoří hranici katastrálního území. Narovněním potoka se některé pozemky ocitly v katastru Haklových Dvorů. V dubnu 1971 se Československý svaz mládeže změnil na Socialistický svaz mládeže.

Roku 1972 byla zbourána Krejčů hospoda a do konce roku 1973 byla v akci Z postavena nová. Při slavnostním otevření hrála známá dechová kapela Babouci. Elektrická rozvodna východně od obce se začala stavět v roce 1974. V té době také se budovala v Akci Z nová kanalizace. Roku 1975 vstoupilo zemědělského družstvo do kooperačního uskupení. Od 1. května 1975 byly sloučeny obce Čejkovice a Dasný v jednu obec. Ode dne 30. června 1976 byla zrušena místní základní devítiletá škola, ve které se vyučovalo od

roku 1888. V budově byla umístěna od roku 1978 mateřská škola.

V letech 1979 – 1980 byla upravena požární nádrž a přitom byl zavezen malý rybníček za cestou.

Dne 31. prosince 1978 byla v Dasném naměřena teplota + 10°C a do rána 1. ledna 1979 klesla na -13°C.

Roku 1980 bydlelo v Dasném 181 obyvatel v 65 domech. V témže roce byla u Bezdřeva zbourána dřevěná restaurace PAVILON a na jejím místě postavena nová.

Dne 2. července 1983 uspořádal SSM 1. Ročník dálkového pochodu na 20 a 50 km s názvem „Z Bezdřeva na Blata zve vás Kubata“. Dne 19. prosince 1987 byla slavnostně otevřena nová prodejna. Nový vodovod se budoval v letech 1989–1990.

Ve středu 18. dubna 1990 natáčela Československá televize v Čejkovicích a v Dasném. Televizní štáb byl s kamerou přítomen i schůzi Občanského fóra v Dasném. Hlavní hvězdou byl prognostik Miloš Zeman. V televizi se přenos vysílal 25. dubna 1990.

Od října 1990 probíhaly v kulturním domě velice úspěšné bleší trhy.

V roce 1992 kemp Bezdřev privatizoval občan Hluboké nad Vltavou Pavel Novák. Vzhledem k tomu, že vznikla studie na větší využití rekreačního areálu, která se dotýkala více vlastníků pozemků, vzniklo mnoho problémů, které se řešily ještě mnoho let.

V roce 2001 byly vyasfaltovány vjezdy ke statkům na návsi.

Povodně, které v srpnu 2002 postihly velkou část republiky, zaúřadovaly v menší míře i v Dasném. Voda se valila z polí do obce směrem od Češnovic. Rybníček se rozlil přes všechny sady až na „Loučka“. Místní hasiči čerpali celý den a noc vodu z jednoho konce vsi na druhý, protože kanalizace nestačila odvádět takové množství vody. Voda zaplavila suterénní prostory několika domů. Nejvíce byli postiženi Lískovců, Bártů, Soukupů, Michalů a Zedníků.

Jako reakce na nové potřeby vlastníků půdy bylo provedeno v roce 1998 pozemkovým úřadem scelování pozemků vlastníků do větších celků. Bylo přitom přihlédnuto k dřívějšímu plánu scelování z padesátých let. Taktéž lesy se musely znova zaměřit. Jelikož původní zaměření z roku 1784 (tzv. Tereziánský katastr) se dále neobnovovalo, vznikly v roce 2002 při novém měření dost velké rozdíly. Pohyby hranic pozemků završila digitalizace celého dasenského katastru.

Vzhled návsi poněkud narušil v roce 2004 majitel usedlosti č. p. 1, když zboural část hospodářského stavení, a tím se otevřel pohled na neutěšený stav uvnitř statku.

Po povodních z roku 2002 přišla pro změnu v roce 2006 sněhová kalamita. Napáchala škody především

v lesích. Pod mokrým sněhem se lámaly vršky stromů.

Roku 2014 byl rekonstruován a zateplen kulturní dům. Rekonstrukce byla občany vřele přijata. Méně již vybudování čistírny odpadních vod roku následujícího. Postupně byla přebudována kanalizační síť.

V obci působí několik spolků a sdružení. Nejstarší je Sbor dobrovolných hasičů (1897). Pravidelně se zúčastňují hasičských soutěží a při nenadálých situacích se vždy snaží vzniklé problémy řešit co nejlépe. Český svaz žen pracuje od padesátých let. Snaží se o vzdělání žen ve zdravotědě, základním právním povědomí, poradenství, pořádají kulturní akce pro dospělé i děti a celkově spolek spolupracuje na rozvoji obce. Od roku 1990 zde působí také Vodácký klub MTM. Léta reprezentuje Dasný při plavbách kuriózních plavidel ve Vyšším Brodě či v Purkarcu při závodech Dračích lodí. Taneční sekce MTM vystupuje s country tanci na různých slavnostech po okolí. Nejmladší je Sportovní klub, který byl založen roku 2001 a skládá se z několika sportovních oddílů. Šipkaři již svoji činnost ukončili. Hokejbalisté reprezentují obec ve III. okresní soutěži. Stolní tenisté se probojovali do II. regionálního přeboru.

Střípky z okolí Dasného

Severně od Dasného se rozkládá Bezdrev, druhý největší rybník v České republice (393,5 ha). Vznikl nejspíše během 15. století, ale původně byl menší. Teprve když se držitelem hlubockého panství stal Vilém z Pernštejna, dal jej v letech 1490–1492 rozšířit na nynější rozlohu. Zvětšením rybníka však přišli o velkou část půdy poddaní z Munic, Zálužic a Zlivi a následně dostali od vrchnosti náhradu. Původ názvu „Bezdrev“ není zcela jasný. Snad připomíná, že rybník vznikl v odlesněném místě („bez dřev“). Jiné výklady spojují jméno s bystrým potokem („Bystrev“) nebo s nestálostí rybníka („bez trvání“). Odříznutím severního výběžku náspem plzeňské trati v roce 1868 vznikl samostatný rybník Bezdrývka. Od první poloviny 20. století je Bezdrev využíván nejen k chovu ryb ale i k rekreaci. Roku 1936 zde vzniklo moderně vyba-vené koupaliště, původně schwarzenberské. Bezpro-

středně s rybníkem souvisejí i dvě velmi významné historické památky. Jednak barokní Bezdrevská bašta z 18. stolení u severního konce hráze, jednak kamenný klenutý most na jejím jižním konci nad přepadem. Nedaleko Dasného leží i Čejkovický rybník, původně nazývaný Puklicovský, který pravděpodobně založil roku 1493 Václav Puklice ze Vztuh. Rybník později náležel městu. Od počátku 16. století se budovaly Vrbenké rybníky. V roce 1535 Ondřej Ungnad ze Sune-ku založil Velkou oboru a dvůr Vondrov. Koncem 16. století byly Bavorovice sídlem rychty, pod níž patřily také vsi Dasný, Dobřejovice, Hosín a další. V okolí Bavorovic také roku 1452 tábořilo vojsko Jiřího z Poděbrad.

Lovecký zámeček Ohrada hostil roku 1743 panovnici Marii Terezii. Hlubocký hřbitov, kde se pochovávají dasenští občané, byl založen roku 1786.

V letech 1816 – 1821 byla vystavěna nová císařská silnice z Českých Budějovic do Vodňan probíhající Dasným. V Českém Vrbeném vznikl zájezdní hostinec „U červeného orla“. Ten proslul tím, že se zde večer 1. ledna 1823 na dvě hodiny zastavil ruský car Alexandr I. při své cestě z Lince na Hlubokou. Hostinci se pak začalo říkat „U ruského cara“.

V roce 1873 řádila cholera na Hlubocku. V Dasném zemřelo jen málo lidí.

V Litvínovicích byla dne 11. 2. 1929 naměřena teplota -42,2 °C, což je vůbec nejnižší teplota, která byla na našem území naměřena.

Dokončeno 28. 6. 2016

Sepsal Josef Pavlíček

Informace a citace byly použity z těchto zdrojů:

- První kronika obce Dasný
- Druhá kronika obce Dasný
- Daniel Kovář:
Českokobudějovicko (I. Levý břeh Vltavy)
- Mgr. Věra Nouzová:
Kapitoly z dějin obce Dubné
- Encyklopedie Českých Budějovic
(2. rozšířené vydání)
- ...a vzpomínky pamětníků.

